

ВИЗНАЧЕННЯ ПРЕДМЕТА ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ДОГОВОРІВ ЩОДО РЕЗУЛЬТАТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ (РОЗУМОВОЇ) ДІЯЛЬНОСТІ

Олександр Пічкур,
завідувач відділу промислової власності НДІ інтелектуальної власності НАПРН України

Володимир Пічкур,
головний експерт ДП «Український інститут промислової власності»

Дмитро Пічкур,
аспірант Національного університету біотехнологій та природокористування України

*Право — це не те, що хтось дає вам;
право — це те, чого ніхто
не може у вас відняти.*
Вільям Рамсей Кларк,
екс-міністр юстиції США

*Уточніть значення слів,
і ви позбавите людство
від половини його помилок.*
Рене Декарт

Сьогодні набуття майнових прав на результати інтелектуальної (розумової) діяльності на підставі цивільно-правових договорів, укладених з володільцями охоронних документів на них, більшістю суб'єктів господарювання сприймається як фактор, який здатний забезпечити інтенсивний розвиток економіки, сприяти розширенню обсягів внутрішньої та зовнішньої торгівлі. Сфери бізнесу, що постійно використовують у своїй діяльності технології, створені на базі таких результатів, що насамперед зорієнтовані на задоволення поточних виробничих потреб, розвиваються набагато швидше від інших галузей економіки, їхня продукція та послуги є найбільш конкурентоспроможними. За даними міжнарод-

ного статистичного спостереження, доходи від реалізації ліцензійних договорів щодо вказаних результатів щорічно сягають фантастичної суми в понад 100 млрд дол. США.

Недоліки в політиці щодо ліцензування майнових прав на національні інтелектуальні здобутки Україна можна компенсувати тільки за рахунок застосування виважених підходів до її реалізації, зокрема шляхом активізації ліцензійних операцій щодо таких здобутків як на рівні держави, так і за її межами.

Для цього, насамперед, необхідно ліквідувати правові й термінологічні розбіжності національного законодавства з питань інтелектуальної власності, що не дозволяють чітко визначати предмет цивільно-правових (зокрема ліцензійних) договорів. Передусім, це необхідно для забезпечення захисту прав та інтересів держави, вітчизняних суб'єктів науково-технічної та інших видів інтелектуальної діяльності на її результати. Потенціал використання цих результатів дуже часто залежить від ролі їхніх творців у одер-

жанні нових технологічних знань під час виконання фундаментальних і прикладних наукових досліджень, документуванні відомостей про них та їх інтерпретації у відповідний інтелектуальний продукт, що є основою виробництва конкурентоспроможних товарів і надання ліквідних послуг. Вирішення цієї проблеми також, безумовно, стимулюватиме забезпечення прозорості руху інтелектуальної продукції через митний кордон, надходження до державного бюджету коштів від її реалізації, а також створить умови для захисту майнових прав та інтересів національних товаровиробників як в Україні, так і за її межами. Тож, насамперед юристам-практикам, які надають допомогу вітчизняним суб'єктам господарювання в захисті належних їм майнових прав інтелектуальної власності, важливо опанувати особливості визначення предмета цивільно-правового (зокрема ліцензійного) договору щодо конкретного об'єкта інтелектуальної власності.

Складності у визначенні предмета такого договору, насамперед, полягають у нечіткому визначенні національним законодавством юридичної природи майнових прав інтелектуальної власності та юридичної природи цивільно-правового договору щодо розпорядження ними. З часу виникнення поняття «договір» у римському праві він розглядається як підстава виникнення цивільних правовідносин, як власне правовідносини, що виникають на такій підставі, або як форма, що набувають відповідні цивільні правовідносини. З наведеного випливає, що під договором — юридичним фактом — потрібно розуміти факт його укладення, а під договором, пов'язаним з правовідносинами, — сукупність правовідносин, які регулюються таким договором на підставі відповідних норм цивільного права.

Варто зазначити, що юридичними тлумачними словниками поняття «розпорядження» пов'язується з пра-

вомочностями власника матеріального об'єкта, що дозволяють йому вчиняти щодо вказаних об'єктів такі акти зобов'язального права, передбачені книгою п'ятою «Зобов'язальне право» Цивільного кодексу України (далі — ЦК України): купівлі-продажу, постачання, дарування, оренди тощо. В результаті актів розпорядження об'єктами майнового права — речами, нерухомістю чи іншим майном — відбувається їх відчуження, а також передання їх власником у тимчасове володіння та користування, у заставу, на зберігання тощо іншій особі. Договором розпорядження визначається юридична доля об'єкта майнового права (об'єкта права власності), тобто або припиняється, або зупиняється дія права власності на такий об'єкт [6]. Стосовно перелічених видів договорів книгою 5 «Зобов'язальне право» ЦК України чітко визначене поняття їх предмета.

Що стосується розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, що також віднесено до зобов'язального права, виникає низка питань щодо узгодження положень глави 75 ЦК України з іншими нормами ЦК України.

Так, ст. 199 (глава 15 «Нематеріальні блага») ЦК України результати інтелектуальної, творчої діяльності відносить до нематеріальних благ. Об'єктом цивільних прав такі результати можуть стати лише тоді, коли вони набувають об'єктивної матеріальної форми. Щодо таких об'єктів інтелектуальної власності, як винаходи, корисні моделі, то вони будуть визначатися як об'єкти цивільних прав лише тоді, коли будуть представлені, зокрема, у вигляді конструктивних креслень, схем, діючих моделей, дослідних зразків, що забезпечить їх сприйняття іншими юридичними та фізичними особами як реальних об'єктів майнового права. Без вирішення цієї проблеми патент є недієздатний.

Правове регулювання відносин щодо вказаних результатів має здійс-

снюватися на підставі положень книги четвертої «Право інтелектуальної власності» ЦК України, законів України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на промислові зразки», «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» та низки інших законодавчих актів з питань правової охорони результатів інтелектуальної діяльності, а також низки міжнародних договорів і конвенцій, до яких приєдналася Україна та які, відповідно до ст. 9 Конституції України, є частиною її національного законодавства, зокрема Паризької конвенції про охорону промислової власності, низка двосторонніх угод України у сфері охорони авторського права та права промислової власності.

Виходячи з ч. 2 ст. 10 ЦК України, якщо норми актів національного цивільного законодавства не відповідають нормам міжнародних договорів України, укладених у встановленому законом порядку, застосовуються норми відповідного міжнародного договору.

Однак варто зауважити, що ЦК України, Господарський кодекс України (далі — ГК України), спеціальні закони в сфері інтелектуальної власності непослідовно та неузгоджено застосовують таку юридичну категорію, як договір, тому виникають питання щодо принципів застосування визначених ними норм у судовій, нотаріальній практиці й іншій правозастосовчій діяльності.

Відповідно до ст. 626 (розділ II «Загальні положення про договір» книги 5) ЦК України, під договором розуміється «домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків». Для виникнення вказаних прав і обов'язків необхідне зустрічне (взаємне) волевиявлення таких осіб.

Ст. 632 ЦК України однією з умов договору називає ціну його предмета, що встановлюється за домовленістю сторін. Виникає запитання, які крите-

рії мають бути застосовані для визначення ціни майнових прав інтелектуальної власності з метою забезпечення реалізації договору про розпоряджання ними? Глава 75 ЦК України відповіді на це запитання не надає.

Якщо договір про розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності має бути договором зобов'язального права, то його положення повинні узгоджуватися з нормами ч. 1 ст. 509 ЦК України, якою визначено, що «зобов'язанням є правовідношення, в якому одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь другої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, надати послугу, сплатити гроші тощо). Про розпоряджання майновими правами як умови виконання зобов'язання у ЦК України взагалі не йдеться.

Ст. 422 ЦК України передбачено виникнення (набуття) права інтелектуальної власності з підстав, встановлених законом і договором.

ЦК України (зокрема ч. 1 ст. 424) встановлено, що майновими правами інтелектуальної власності є:

- право на використання об'єкта інтелектуальної власності;
- виключне право дозволяти його використання;
- виключне право перешкоджати неправомірному використанню цього об'єкта, зокрема й забороняти таке використання;
- інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом.

З перелічених видів майнових прав інтелектуальної власності впливає визначення правомочностей щодо них. Так, російський цивіліст В. Дозорцев визначив зміст права власності, який, на його думку, складається з права володіння, користування та розпоряджання [10]. Але для об'єктів інтелектуальної власності як об'єктів нематеріальних, необмежених у просторі, застосування такої юридичної конструкції необмеженого права не придатне. Насамперед, володіння об'єкта-

ми інтелектуальної власності в сенсі фізичного панування над об'єктом матеріальним тут взагалі не можливе, тому що немає можливості володіти об'єктом, недоступним для сприймання органами відчуття. Можна бути лише володільцем охоронного документа (патенту чи свідоцтва), який посвідчує набуття майнових прав на відповідний нематеріальний результат інтелектуальної діяльності. Що стосується можливості застосування такого результату, то йдеться лише про доступність до документованих відомостей про нього, до яких в силу його необмеженості в просторі може мати доступ одночасно необмежене коло осіб. Також немає та не може бути правомочності щодо користування вказаним нематеріальним результатом розумової діяльності, оскільки передумовою цього є володіння ним.

Цивільним законодавством визначено іншу правомочність щодо об'єкта інтелектуальної власності як об'єкта нематеріального — його використання, що відрізняється не тільки найменуванням, але й тим, що за своїми властивостями вказаний об'єкт одночасно може бути використаний необмеженим колом осіб.

Ще одна правомочність, яка впливає зі змісту положень розділу 75 ЦК України — розпорядження майновими правами, а не конкретним об'єктом інтелектуальної власності, котре полягає в тому, що володільець охоронного документа на нього, яким визначаються належні йому майнові права щодо цього об'єкта, може не тільки передати їх іншій особі, а й надати право на використання всіх або певної їхньої частини іншій особі на підставі цивільно-правового договору, умови якого узгоджуються його сторонами, з можливістю залишити частину вказаних прав на використання цього об'єкта за собою як за володільцем охоронного документа, що їх визначає. Більше того, цей володільець може надати у використання анало-

гічні права досить широкому колу осіб [5, 155].

Незважаючи на те, що назва глави 16 ГК України, ст. 154 цього Кодексу пов'язується з використанням у господарській діяльності прав інтелектуальної власності, без розмежування їх на майнові та особисті немайнові, та їх регулюванням, то статті 156–162 ГК України визначають правомочності щодо конкретних об'єктів інтелектуальної власності, а не щодо майнових прав на них.

Не узгоджуються між собою норми ГК України та Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» (далі — Закон) щодо визначення факту використання винаходу, корисної моделі.

Так, ч. 3 ст. 156 ГК України визначено, що використання винаходу, корисної моделі є:

- виготовлення, пропонування для продажу, запровадження в господарський (комерційний) обіг, застосування, ввезення чи зберігання із зазначеною метою продукту, що охороняється відповідно до закону;
- застосування способу, що охороняється відповідно до закону, чи пропонування його для застосування в Україні за умов, передбачених ЦК України;
- пропонування для продажу, запровадження в господарський (комерційний) обіг, застосування, ввезення чи зберігання із зазначеною метою продукту, виготовленого безпосередньо способом, який охороняється відповідно до закону.

Тоді, як абз. 4 ч. 2 ст. 28 Закону використання винаходу, корисної моделі визначається як:

- виготовлення продукту із застосуванням запатентованого винаходу (корисної моделі), застосування такого продукту, пропонування для продажу, в тому числі через Інтернет, продаж, імпорт (ввезення) та інше введення його в цивільний оборот або зберігання та-

кого продукту в зазначених цілях;
 • застосування процесу, що охороняється патентом, або пропонування його для застосування в Україні, якщо особа, яка пропонує цей процес, знає про те, що його застосування забороняється без згоди власника патенту або, виходячи з обставин, це і так є очевидним.

Єдине, в чому збігаються норми ГК України та Закону, це коли йдеться про використання конкретних об'єктів інтелектуальної власності, а не про розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності.

А от розділ 75 ЦК України вже встановлює норми щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності, визначає види договорів щодо такого «розпоряджання» (ч. 1 ст. 1107), але не наводить поняття їх предмета.

Потрібно зазначити, що ЦК України не наводить тлумачення поняття «розпоряджання майновими правами», ч. 1 ст. 1109 ЦК України щодо виду цивільно-правового договору — ліцензійного договору — пов'язується не з «розпоряджанням» такими правами, а стосується надання дозволу (ліцензії) на використання ...**об'єкта інтелектуальної власності (!)**.

Предмет такого договору ст. 1109 ЦК України також не визначає. Частина 5 цієї статті тільки застерігає, що предметом такого виду договорів не можуть бути права на використання об'єкта права інтелектуальної власності, які не були чинними на момент його укладення. Та ця норма не узгоджується з міжнародною практикою цивільно-правових договірних відносин щодо результатів інтелектуальної діяльності. Вказаними об'єктами такі результати фактично можуть стати тільки з дати прийняття рішення щодо їх відповідності критеріям охороноспроможності за результатами кваліфікаційної експертизи. Проведення формальної експертизи матеріалів заявки щодо правильності їх

оформлення без проведення кваліфікаційної експертизи не є підставою для визначення результату інтелектуальної діяльності об'єктом права. До того ж, об'єктами зазначених договорів можуть бути й результати, що не визначені як об'єкти права. Тож, в міжнародній практиці ліцензійних операцій існують патентні та безпатентні ліцензійні договори, що відрізняються за формою наданого дозволу (права) на використання таких результатів, але не відрізняються за своєю основною суттю.

Крім цього, ч. 3 ст. 424 ЦК України встановлено, що «майнові права інтелектуальної власності можуть відповідно до закону бути ... *предметом договору* застави та інших зобов'язань».

Частина 1 ст. 656 ЦК України встановлено, що предметом договору купівлі-продажу може бути товар, який є або може бути у продавця. Щоправда ч. 2 цієї статті встановлено, що предметом договору купівлі-продажу можуть бути майнові права, але не роз'яснюється, чого ці права стосуються та кому належать. Розширення предмета традиційних цивільно-правових договорів майновими правами не є новацією цивільного законодавства України. Аналогічні за змістом положення щодо визначення предмета договору купівлі-продажу містяться, зокрема, в ч. 4 ст. 454 Цивільного кодексу Російської Федерації.

Варто зазначити, що відповідними главами книги 5 ЦК України чітко визначений предмет конкретного договору зобов'язального права, але цей предмет не узгоджується з принципами укладення договору на розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності. Аналізуючи норми ЦК України щодо договорів зобов'язального права, складається враження, що ліцензійні договори нічим не відрізняються від інших договорів указанного права. Проте таке враження помилкове. Є суттєві особливості, що стосуються тільки договорів у сфері ін-

ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

телектуальної власності. Насамперед, ідеться про предмет таких договорів. Якщо у норми цивільного законодавства стосовно договорів зобов'язального права під предметом такого договору розуміють те, на що спрямована будь-яка дія [12], то предмет ліцензійного договору можна визначити як надання дозволу на використання визначеного обсягу майнових прав інтелектуальної власності щодо конкретного результату інтелектуальної (розумової) діяльності.

Порівнюючи зміст ліцензійного договору щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності із змістом договору купівлі-продажу матеріального об'єкта, можна чітко встановити суттєві розбіжності таких договорів, а саме:

- винаходи, корисні моделі, ноу-хау щодо їх застосування, передовий виробничий досвід тощо як об'єкти ліцензійних договорів виникають без їх прямої орієнтації на ринок, тоді як об'єкти купівлі-продажу чітко зорієнтовані на ринок;
- зацікавленість ліцензіара в наданні заінтересованим особам дозволу (права) на використання конкретного результату інтелектуальної діяльності дуже часто викликана не суто комерційними помислами, а насамперед прагненням володільця охоронного документу на результат інтелектуальної діяльності зміцнити свої позиції на внутрішньому чи зовнішньому ринках шляхом встановлення довготривалих зв'язків з ліцензійними партнерами;
- у результаті укладення ліцензійного договору щодо нематеріального об'єкта інтелектуальної власності, на відміну від укладення договору купівлі-продажу об'єкта матеріального, не відбувається повне відчуження майнових прав володільця патенту чи свідоцтва на нематеріальний об'єкт;
- при укладенні ліцензійного договору наявне фактично передання

ліцензіату визначеного та погодженого сторонами обсягу майнових прав на об'єкт інтелектуальної власності, що пов'язується зі способом господарювання із застосуванням такого об'єкта у виробництві конкурентоспроможних товарів, наданні ліквідних послуг або в конкретному товарі чи послугі.

Узагальнюючи наведене й аналізуючи положення ЦК України щодо зобов'язального права стосовно майнових прав інтелектуальної власності, можна стверджувати, що законодавець визначаючи предмет договору як суттєву його умову, передбачив, щоб сторони, укладаючи такий договір, індивідуалізували в ньому нематеріальний об'єкт інтелектуальної власності, якого цей договір безпосередньо стосується. Фактично, законодавець визначив для сторін договору зобов'язання чітко визначати об'єкт правової охорони, щодо якого в кожній з них виникають певні права й обов'язки, тобто той об'єкт, стосовно якого вони повинні вчиняти чітко визначені в договорі дії. З наведеного випливає, що «предмет договору» та «дії сторін» є різними поняттями.

На основі викладеного, широке визначення римським правом поняття «договір» (договір-юридичний факт, договір, що стосується правовідносин, договір-документ) можна стверджувати, що юридичні дефініції «предмет договору» і «об'єкт договору» не тотожні за змістом. Поняття «об'єкт» стосується договору, пов'язаному з правовідносинами, тоді як «предмет» більше пов'язується з договором-документом, аніж з іншими визначеннями поняття «договір», тому що предмет є суттєвою умовою договору, щодо якої сторони повинні досягнути узгодженої позиції, та повинен бути чітко визначений саме в договорі-документі. До того ж, договір-документ окрім предмета визначає права й обов'язки його сторін, тобто дії, які вони мають право або повинні вчиняти для реалізації догово-

ру. Наведене ще раз засвідчує той факт, що «предмет договору» та «дії сторін» є різними поняттями.

Наведене вище дає підстави стверджувати, що цивільно-правовий договір щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності є двосторонньою угодою, за якою сторона (ліцензіар), яка володіє охоронним документом (патентом або свідоцтвом), що посвідчує наявність саме їй ексклюзивних (виключних) майнових прав на результат інтелектуальної діяльності, або котрій належать майнові права на результат, що відповідно до закону виникають з моменту його створення, надає іншій стороні (ліцензіатові) дозвіл (право чи, згідно із загально визнаним міжнародним визначенням, ліцензію) на використання вказаного результату, а ліцензіат зобов'язується сплачувати ліцензіарові відповідні платежі (фіксовану суму — паушальний платіж, яка сплачується одноразово, періодичні відрахування — роялті, що сплачуються періодично протягом дії вказаного договору, чи комбінацію таких платежів) і здійснювати інші дії, передбачені договором і погоджені його сторонами. Зарубіжна практика визначає три основних види цивільно-правових (ліцензійних) договорів: договір про надання повної ліцензії, договір про надання ексклюзивної (виключної) ліцензії, договір про надання невиключної (простої) ліцензії.

Основною вимогою, що висувається цивільним законодавством для того, щоби такий договір вважався укладеним, є погодження сторонами його суттєвих умов, однією з яких є предмет договору. Та главою 75 ЦК України, спеціальними законами з питань охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності не наводиться легальної дефініції предмета договору щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності. Це призвело до різного визначення предмета такого виду договорів як у юридичній науці, так і в практиці застосування відповід-

них норм права. Більше того, поява в цивільному законодавстві такої дефініції, як об'єкт договору, призвела до того, що дуже часто предмет договору ототожнюють з відповідним об'єктом інтелектуальної власності, а не з ліцензією (дозволом, правом) на використання чітко визначених майнових прав (або їх частини) на цей об'єкт, що надається за таким договором володільцем охоронного документа (патенту чи свідоцтва) на конкретний результат інтелектуальної діяльності із зазначенням номеру та дати його видання уповноваженим державним органом виконавчої влади.

Відомий російський цивіліст Г. Шершеневич свого часу зазначав, що *«содержание договора, или, как неправильно выражается наш закон, предмет договора... есть то юридическое последствие, на которое направлена согласная воля двух или более лиц»* [18, 74].

За визначенням засновника російської цивілістики Д. Мейера *«предмет договора всегда представляется право на чужое действие»* [11, 161]. Свод законов гражданских Российской Империи (ст. 1528 т. X ч. 1) визначав предмет договору як *«имуществва или действия»* [7, 117].

Напевно, розбіжності у визначенні такої юридичної конструкції як предмет договору відомими цивілістами Російської імперії, призвело до відсутності чіткої дефініції предмета договору щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності й у цивільному законодавстві України, позаяк воно формувалося за принципами російського законодавства.

Російські правознавці О. Іоффе, М. Брагинський вирізняють у договорі такий юридичний об'єкт, як дія та об'єкт матеріальний — річ або інше благо, на яке спрямована поведінка [8, 138–139; 15, 168–172].

Російський правознавець у сфері договірної права В. Вітрянський предметом будь-якого цивільно-правового договору вважає дію (бездіяль-

ність) і виділяє в низці таких договорів складний предмет, який стосується кількох об'єктів договору [9, 78–79].

Представники російської філософії, визначаючи поняття «об'єкт» як таке, що протистоїть поняттю «суб'єкт», поняття «предмет договору» визначають як «категорію, обозначающую некоторую целостность, выделенную из мира объектов», тобто значно вужче поняття, ніж поняття «об'єкт» [17, 505].

Цивільний кодекс Каліфорнії (§ 1595) визначає предмет договору як «...те, що сторона, яка отримала зустрічне задоволення, погодилася робити чи не робити» [13, 317].

Підсумовуючи викладене та беручи до уваги, що ЦК України не визначено предмет договору щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, вважаємо, що він насамперед повинен пов'язуватися з конкретним результатом інтелектуальної діяльності, що є об'єктом нематеріальним, але може бути втіленим у проектну, конструкторську й технологічну документацію, процес виробництва, в конкретний товар або послугу, на який спрямована чи з яким безпосередньо пов'язана воля володільця відповідного охоронного документа (патенту або свідоцтва) та воля суб'єкта господарювання, заінтересованого у використанні вказаного результату, що є достатньо індивідуалізованим і персоналізованим, аби мати можливість відокремити його від існуючих об'єктів правовідносин та виділити серед них.

З наведеного випливає, що предмет указаного договору визначається як надання дозволу (права) на використання чітко визначених сторонами майнових прав інтелектуальної власності, що закріплені за конкретним об'єктом промислової власності чи засобом індивідуалізації товарів і послуг та надаються для використання у господарській діяльності на чітко визначеній території дії виключного права на такий об'єкт протягом чинно-

сті охоронного документа (патенту чи свідоцтва), що посвідчує дію ексклюзивних (виключних) майнових права на нього та належність цих прав володільцеві вказаного документа.

Аналізуючи норми цивільного та кримінального законодавства щодо притягнення до відповідальності порушників майнових прав інтелектуальної власності, можна дійти висновку, що цивільно-правова наука поки що не має єдності в розумінні таких юридичних дефініцій, як предмет і об'єкт договору, тоді як нормами кримінального права об'єкт правопорушення віднесений до суспільних відносин, а предмет — до певного об'єкта права, на який правопорушення спрямоване [16, 105–121].

Такі неузгодженості норм законодавства є неприпустимими, адже різниця у визначенні предмету договору в разі розгляду справи про порушення майнових прав інтелектуальної власності під час договірних відносин призводить до неможливості визначити, який договір є укладеним, що є одним з основних понять у сфері цивільно-правових договірних відносин. Для вирішення спору суд має визначити, що потрібно розуміти під предметом та/або об'єктом договору щодо розпорядження результатами інтелектуальної діяльності. Як зазначалося, національне законодавство не дає відповіді на це запитання.

Здійснивши аналіз правових і термінологічних розбіжностей положень законодавства щодо договірних відносин у сфері інтелектуальної власності, автори намагаються зосередити увагу представників юридичної науки на всій глибині та складності наведеної термінологічної проблеми, що практично не має під собою чітко визначеного теоретичного та практичного підґрунтя, але становить значний інтерес для всіх сфер людської діяльності, що пов'язується з використанням об'єктів інтелектуальної власності. Йдеться, насамперед, про те, що застосован-

ня в законодавчих актах понять, які суттєво різняться за формою вираження, віднесені до різних категорій, розміщених у різних сферах права, їхній зміст інколи визначається неоднозначно, що не дає змоги застосовувати

норми права для захисту прав та інтересів суб'єктів інтелектуальної діяльності й держави загалом. ♦

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 40–44. — Ст. 356.
2. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
3. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>.
4. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2 т. / За відповід. ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. — К. : Юрінком Інтер, 2005. — Т. 2. — 987 с.
5. Білоусов В. М. Сучасна трактовка прав на результати інтелектуальної діяльності / В. М. Білоусов // Вісник господарського судочинства. — 2003. — № 1. — С. 153–156.
6. Большой юридический словарь [Электронный ресурс]. — Режим доступа к ресурсу : <http://pravo-slovar.narod.ru/r.htm>.
7. Брагинский М. И. Договорное право / М. И. Брагинский, В. В. Витрянский. — М. : Статут, 2001. — 840 с.
8. Брагинский М. И. Общее учение о хозяйственных договорах / М. И. Брагинский. — Минск : Наука и техника, 1967. — 260 с.
9. Витрянский В. В. Существенные условия договора в отечественной цивилистике и правоприменительной практике / В. В. Витрянский // Вестник ВАС РФ. — 2002. — № 6. — С. 75–83.
10. Дозорцев В. А. Интеллектуальные права: Понятие. Система. Задачи кодификации / В. А. Дозорцев. — М. : Статут, 2003. — 416 с.
11. Мейер Д. И. Русское гражданское право / Д. И. Мейер. — М. : Статут, 1997. — 455 с.
12. Краткий юридический словарь / Под ред. А. Н. Азрилияна. — М. : Институт новой экономики, 2005. — 1088 с.
13. Основные институты гражданского права зарубежных стран / Под ред. В. В. Залесского. — М. : Норма, 1999. — 648 с.
14. О проблемах определения понятия «предмет договора» в гражданском праве и гражданском законодательстве Украины [Электронный ресурс] — Режим доступа к ресурсу : <http://pravo-ks.com.ua/info>.
15. Советское гражданское право / Под ред. О. С. Иоффе, Ю. К. Толстого, Б. Б. Черепыхина. — Т. 1. — Л. : Изд-во ЛГУ, 1971. — 465 с.
16. Уголовное право Российской Федерации: общая часть : учебник / Под ред. проф. Б. В. Здравомыслова. — М. : Юристъ, 2000. — 480 с.
17. Философский энциклопедический словарь / Редкол. : С. С. Аверинцев, Э. А. Араб-Оглы, Л. Ф. Ильичев и др. — М. : Сов. энциклопедия, 1989. — 815 с.
18. Шершеневич Г. Ф. Учебник русского гражданского права (по изданию 1907 года) / Г. Ф. Шершеневич. — М. : Спарк, 1995. — 556 с.

Надійшла до редакції 09.07.2012 року